

**ARBETSMARKNADS- OCH
JÄMSTÄLLDHETSUTSKOTTETS
UTLÅTANDE 22/2002 rd**

**Regeringens proposition med förslag till lag om
ett förvaltningsförsök i Kajanaland**

Till förvaltningsutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 23 oktober 2002 en proposition med förslag till lag om ett förvaltningsförsök i Kajanaland (RP 198/2002 rd) till förvaltningsutskottet för beredning och bestämde samtidigt att arbetsmarknads- och jämställdhetsutskottet skall lämna utlåtande i ärendet till förvaltningsutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- utvecklingschef Teemu Eriksson, inrikesministeriet
- förvaltningsråd Mikko Salmenoja, arbetsministeriet
- avdelningschef Vesa Kautto, Kajanalands arbetskrafts- och näringscentral
- arbetskraftsbyråns direktör Ensio Kettunen, Suomussalmi arbetskraftsbyrå
- personalsekreterare Paula Tokkonen, Kajana stad
- landskapssekreterare Helena Aaltonen och projektchef Esko Pääskylä, Kajanalands Förbund.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att det stiftas en lag om ett förvaltningsförsök i Kajanaland. Lagen skall tillämpas i städerna Kajana och Kuhmo och kommunerna Hyrynsalmi, Paltamo, Puolanka, Ristijärvi, Sotkamo, Suomussalmi och Vuolijoki. Syftet med försöket är att samla erfarenheter av hur en stärkt självstyrelse för landskapet inverkar på landskapets utveckling, basservicen, medborgarnas inflytande, förhållandet mellan landskapet och statens centralförvaltning samt kommunernas och statens regionförvaltnings verksamhet.

Enligt propositionen skall landskapet sköta största delen av de uppgifter inom social- och

hälsovården samt undervisningsväsendet som kommunerna nu ansvarar för. Landskapet skall också ansvara för landskapets allmänna näringspolitik och för landskapets planering och regionutvecklingen i landskapet.

I statsbudgeten skall den finansiering som är av betydelse för Kajanalands utveckling samlas under ett enda moment.

Den högsta beslutanderätten i frågor som hör till landskapets ansvarsområde utövas av landskapsfullmäktige, som väljs av försöksområdets invånare genom allmänna val i samband med kommunalvalet. I fullmäktige skall finnas företrädare för alla kommuner inom försöksområ-

det. Landskapsfullmäktige skall välja en landskapsstyrelse som ansvarar för beredningen och verkställigheten av de beslut som fattas. Land-

skapsstyrelsens sammansättning skall variera beroende på ärendekategori.

Den föreslagna lagen avses träda i kraft den 1 juni 2003 och gälla till utgången av 2012.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Syftet med förvaltningsförsöket i Kajanaland är att finna en ny modell för utvecklingen av förvaltningen och landskapet och för serviceproduktionen för invånarna. Incitamentet för försöket är å ena sidan den starka landskapsandan i Kajanaland och å andra sidan regionens svåra ekonomiska läge i fråga om ekonomi, sysselsättning och befolkning. Befolkningen minskar, utflyttning sker framför allt bland den aktiva befolkningen och den kommunala ekonomin får allt större problem, vilket allt, om det fortsätter, leder till att landskapets näringsliv och den offentliga ekonomin tynar bort. Genom förvaltningsförsöket i Kajanaland vill man försöka vända denna trend.

Arbetslösheten är det största samhälleliga och ekonomiska problemet i Kajanaland. Arbetslöshetsgraden är den högsta i landet. I oktober 2002 fanns det 7 276 arbetslösa arbetssökande i Kajanaland. Arbetslöshetsgraden var där 18,7 % medan den var 10,8 % i hela landet. Om arbetslöshetsproblemet kunde lösas skulle även befolkningsutvecklingen i Kajanaland förbättras och den offentliga ekonomins problem väsentligt underlättas.

Utskottet har i många olika sammanhang påpekat hur olika sysselsättningssituationen utvecklas i olika delar av landet och även inom landskapen och betonat vikten av att sysselsättningsfrågan sköts regionvis. Då arbetskraftspolitiken genomförs måste enligt utskottets uppfattning regionerna ges avsevärt större beslutanderätt när det gäller att rikta åtgärderna i enlighet med regionens egna möjligheter och behov. När det gäller sysselsättningsfrågan i glesbygderna är det särskilt viktigt att öka efterfrågan på arbetskraft. Statens och kommunernas sysselsättningsåtgärder och sysselsättningsbaserade

investeringsbidrag, med vilka utvecklingsprojekt av betydelse för regionernas näringsliv kan stödas, spelar en framträdande roll för ökning av efterfrågan.

Utskottet tillstyrker förvaltningsförsöket i Kajanaland och anser att det kan ge värdefull erfarenhet om regionaliseringen av arbetskraftspolitiken och om effekterna av att beslutanderätten överförs och regionens egna styrkor och behov beaktas.

Utskottet finner det viktigt att den regionala utvecklingen och utnyttjandet av regionens utvecklingsmöjligheter ges en central ställning i försöket. Ny sysselsättning uppstår endast genom att näringsstrukturen utvecklas och företagssamheten stöds. Då besluten fattas centraliserat på landskapsnivå och utvecklingsfinansieringen därvid utnyttjas skapar detta enligt utskottets mening förutsättningar för en sådan näringspolitik som stöder tillväxten och uppkomsten av nya arbetsplatser i regionen.

Enligt statistiken finns det en stor arbetslös arbetskraftsreserv i Kajanaland, men en del av den består av äldre och lågt utbildade personer. Trots den stora arbetslösheten råder det brist på personer med specialkompetens, såsom läkare och professionella inom informationsteknologin. Små kommuner med utflyttningsöverskott och dålig ekonomi är inga lockande arbetsgivare. Större enheter ger arbetstagaren bättre möjligheter att utveckla sig själv och bestämma sina arbetstider. Av denna anledning väntas överföringen av serviceproduktionen till samkommunerna i viss mån avhjälpa bristen.

Bristen på experter bör också avhjälpas genom att utbildningspolitiken utvecklas. Utvecklingen bör framför allt gälla sådan utbildning som planeras och genomförs i samarbete med arbetsgivarna i regionen och i allmänhet med nä-

ringslivet för att utbildningen skall kunna möta både den offentliga sektorns och företagens kommande arbetskraftsbehov.

Utskottet understryker att försöket inte får skapa ny byråkrati och inte utöka förvaltningskostnaderna utan att det framför allt innebär utveckling och effektivisering av samarbetet och nya servicealternativ.

Försöket kräver för att lyckas ett gott samarbete mellan å ena sidan de kommunala och statliga myndigheterna och å andra sidan näringslivet, den tredje sektorn och andra instanser, menar utskottet. Av primär betydelse för en framgångsrik arbetskraftspolitik är att Kajanalands arbetskrafts- och näringscentral och ledningen och personalen arbetskraftsbyråerna i regionen helt och fullt går in för projektet, inser dess betydelse, faktiskt vill utveckla och lära sig nya tillvägagångssätt och ger hela sin sakkunskap och hela sitt stöd åt projektet. Arbetsministeriet har i sina utlåtanden om förvaltningsförsöket förhållit sig kritiskt till att anslag avsedda för arbetsministeriets förvaltningsområde ingått i utvecklingsanslagen för Kajanaland. Utskottet finner det viktigt att också arbetsministeriet och dess tjänstemän ger projektet sitt fulla stöd och gör sitt bästa för att försöket skall lyckas om ett sådant genomförs på det föreslagna sättet.

Utskottet finner det viktigt att effekterna av försöket följs noggrant och att erfarenheterna av det utnyttjas också inom andra områden vid utvecklingen av den regionala arbetskraftspolitiken. För att hela landet i framtiden skall dra så stor nytta som möjligt av erfarenheterna av försöket anser utskottet att ett försök bör genomföras också inom någon annan region än Kajanaland. Den andra försöksregionen bör vara av en annan typ än Kajanaland för att erfarenheterna av försöket skall bli så mångsidiga som möjligt. Beslut om den andra försöksregionen kan enligt utskottet fattas då försöket i Kajanaland har kommit väl i gång.

Arbetskraftspolitiska anslag

Ett förslag till lag om offentlig arbetskraftsservice har förelagts riksdagen för godkännande. La-

gen avses träda i kraft den 1 januari 2003 och genom den upphävs bl.a. lagen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning och sysselsättningslagen. Av denna anledning bör 10 § i lagförslaget om ett förvaltningsförsök i Kajanaland ändras så att hänvisningarna i 1 mom. 6 och 7 punkten till dessa lagar som skall upphävas ersätts med en hänvisning till lagen om offentlig arbetskraftsservice och utbildningsprojekt, understöd och stöd i enlighet med förordningar som utfärdats med stöd av lagen. De utbildningsstöd och ersättningar för uppehälle i anslutning till utkomsten under arbetslöshet som nämns i 9 och 10 kap. lagen om offentlig arbetskraftsservice bör dock lämnas utanför landskapsutvecklingspengarna för Kajanaland.

Utskottet anser det nödvändigt att Kajanaland också under förvaltningsförsöket får en lika stor andel av de arbetskraftspolitiska anslagen som nu. Kajanaland har varje år fått extra resurser då statsrådet i slutet av året har omfördelat anslag som blivit över i några regioner. Utskottet poängterar att sådan extra finansiering måste tillförsäkras Kajanaland också efter det att förvaltningsförsöket har inletts.

Samtidigt påpekar utskottet att anslagen för en aktiv arbetskraftspolitik även används för den jobbsökningsplan som görs upp för arbetslösa arbetssökande och anslagen utgör sålunda en del av hans eller hennes tjänsteprocess. Avsikten med anslagen är att förbättra den arbetssökandes ställning på arbetsmarknaden bl.a. genom att öka hans eller hennes yrkeskompetens, ge möjligheter att arbeta och hindra utslagning från arbetsmarknaden. Utskottet betonar landskapsfullmäktiges ansvar då den beslutar om användningen av dessa medel som ingår i pengarna för utveckling av Kajanaland och anser att fullmäktige särskilt bör se till att pengarna faktiskt används för att främja sysselsättningen och ordna utbildning och arbetsplatser för arbetslösa arbetssökande så att de arbetslösa i Kajanaland inte hamnar i en ännu sämre situation än tidigare till följd av försöket.

Utlåtande

Arbetsmarknads- och jämställdhetsutskottet
framför som sitt utlåtande

*att förvaltningsutskottet bör beakta vad
som sägs ovan.*

Helsingfors den 12 december 2002

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Jouko Skinnari /sd
medl. Tuula Haatainen /sd (delvis)
Pertti Hemmilä /saml
Leea Hiltunen /kd
Anne Holmlund /saml
Anne Huotari /vänst
Kyösti Karjula /cent
Esa Lahtela /sd

Pertti Mäki-Hakola /saml (delvis)
Håkan Nordman /sv
Lauri Oinonen /cent
Pirkko Peltomo /sd (delvis)
Tero Rönni /sd
Osmo Soininvaara /gröna
Jaana Ylä-Mononen /cent.

Sekreterare var

utskottsråd Ritva Bäckström.